

พบริ้นฝอยทรายสายพันธุ์ไทย ต้นเหตุโรคลิชมาเนีย

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ แนะนำประชาชนสวมใส่เสื้อผ้าให้มิดชิดเมื่อเข้าไปในสถานที่ที่คาดว่ามียริ้นฝอยทราย และดูแลบ้านให้เรียบร้อยปลอดจากสัตว์ฟันแทะ เพื่อป้องกันโรคลิชมาเนียที่เกิดจากการถูกริ้นฝอยทรายกัด ซึ่งริ้นฝอยทรายที่พบในประเทศไทยเป็นต้นเหตุของโรคอุบัติใหม่ เนื่องจากมีสารพันธุกรรมแตกต่างจากเชื้อลิชมาเนียในประเทศอื่นที่เคยมีรายงานมาก่อน

นายแพทย์อภิชัย มงคล อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กล่าวว่า จากข้อมูลล่าสุดพบว่า มีเชื้อลิชมาเนีย 2 ชนิดระบาดในประเทศไทย คือ ลิชมาเนียสายพันธุ์ไทย (*L.siamensis*) และลิชมาเนียที่พบในผู้ป่วยในเกาะมาร์ดิเนียก และยังมีรายงานพบการติดเชื้อโรคนี้ในวัวและม้าในประเทศเยอรมัน สวิตเซอร์แลนด์ และสหรัฐอเมริกา โดยแสดงอาการที่ผิวหนังในสัตว์ด้วย

โรคลิชมาเนียเกิดจากการกัดของริ้นฝอยทราย (Sand fly) เพศเมียที่มีเชื้อลิชมาเนีย ทั้งนี้เชื่อกันว่าโรคลิชมาเนียเป็นโปรโตซัวในตระกูล ลิชมาเนีย (*Leishmania*) ก่อโรคได้ทั้งในคนและสัตว์อีกหลายชนิด เช่น หนู สุนัข แมว ม้า วัว กระรอกและกระต่าย เป็นต้น ซึ่งลิชมาเนียมีมากกว่า 20 ชนิดที่สามารถทำให้เกิดโรคในคนได้ ทั้งนี้ถือว่าเป็นโรคอุบัติใหม่ในประเทศไทย เนื่องจากมีสารพันธุกรรมแตกต่างจากเชื้อลิชมาเนียในประเทศอื่นที่มีรายงานมาก่อน ทำให้เชื่อว่าเป็นสายพันธุ์ใหม่ หรือสายพันธุ์ไทยซึ่งให้ชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Leishmania siamensis* โดยอาการแสดงของโรคลิชมาเนียสายพันธุ์ใหม่นี้มีทั้งอาการที่แสดงออกทางอวัยวะภายใน แสดงอาการทางผิวหนัง และแสดงอาการทั้งอวัยวะภายในร่วมกับอาการทางผิวหนัง เช่น มีไข้เรื้อรัง เป็นๆ หายๆ ท้องอืด ดับม้ามโต ต่อมน้ำเหลืองโต ผิวหนังคล้ำและเกิดรอยโรคที่ผิวหนัง

นพ.อภิชัย กล่าวเพิ่มเติมว่า ที่ผ่านมาระบาดของโรคลิชมาเนียมีการระบาดในประเทศต่างๆ ไม่ต่ำกว่า 74 ประเทศ เช่น ประเทศแถบตะวันออกกลาง เมดิเตอร์เรเนียน แอฟริกา อเมริกากลาง และตอนเหนือของอเมริกาใต้ สำหรับประเทศไทยมีรายงานการพบโรคลิชมาเนีย 2 ช่วงคือ ในช่วงปี 2503-2529 เป็นการรายงานโรคในผู้ป่วยไทยที่เดินทางเข้าไปในแหล่งระบาดของโรคโดยเฉพาะผู้ที่ไปทำงานในประเทศ แถบตะวันออกกลาง และช่วงที่ 2 ตั้งแต่ปี 2548 จนถึงปัจจุบันมีรายงานโรคลิชมาเนียที่เกิดกับผู้ป่วยในประเทศไทยที่ไม่เคยเดินทางออกนอกประเทศมาก่อน โดยพบทั้งในผู้ป่วยที่มีระดับภูมิคุ้มกันปกติ และผู้ป่วยที่มีระดับภูมิคุ้มกันบกพร่องโดยเฉพาะผู้ป่วยเอดส์ และผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาด้วยยาสเตียรอยด์ ซึ่งสามารถพบผู้ป่วยได้ทั้งภาคใต้ ภาคกลาง และภาคเหนือ และพบผู้ป่วยชาวพม่าเดินทางมารับการรักษาในประเทศไทยอีกด้วย

“สำหรับการป้องกันนั้น 1.ควรสวมใส่เสื้อผ้ารัดกุมมิดชิดขณะเข้าไปทำงานหรือพักค้างคืนในพื้นที่ที่คาดว่ามียริ้นฝอยทรายอาศัยอยู่ 2.ทายากันยุงในบริเวณผิวหนังที่อยู่บนอกร่มผ้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณขาและแขน 3. นอนกางมุ้งที่

ซูปด้วยสารกำจัดแมลง 4.ฉีดพ่นสเปรย์กำจัดยุงและแมลงภายในบ้าน 5.ปรับปรุงดูแลบริเวณบ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและทำให้ปลอดจากสัตว์ฟันแทะ เช่น หนู กระรอก กระแต ซึ่งเป็นแหล่งรังโรคที่สำคัญ 6.หลีกเลี่ยงการเลี้ยงสัตว์ในบริเวณที่พักอาศัยและให้สารกำจัดแมลงบนตัวสัตว์ตามคำแนะนำของสัตวแพทย์” อธิปไตยกรม วิทยาศาสตร์การแพทย์กล่าว